

3. Городенська К. Г. Українська неологія / К. Г. Городенська // Українська мова. – 2009. – № 3. – С. 137–141.
4. Карпіловська Є. А. Нова Україна у словотвірній номінації: зміни в мовному «кресленні» світу / Є. А. Карпіловська // Відображення історії та культури народу в словотворенні. – К., 2010. – С. 91–109.
5. Карпіловська Є. А. Образ держави у мові відкритого суспільства: новомова чи мова нового мислення? / Є. А. Карпіловська // Мови та культури у новій Європі: контакти і самобутність. Зб. наук. доп. на Міжнародних наукових читаннях, присвячених 70-річчю від дня народження чл.-кор. НАН України, проф. Н. Ф. Клименко. – К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2009. – С. 127–138.
6. Клименко Н. Ф. Роль словотворення в сучасній українській номінації / Н. Ф. Клименко, Є. А. Карпіловська, Л. П. Кислюк // Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі. – К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2008. – С. 134–227.
7. Мазурик Д. Нове в українській лексиці. Словник-довідник / Д. Мазурик. – Львів: Світ, 2002. – 130 с.
8. Нелюба А. Лексико-словотвірні інновації (2008–2009) / А. Нелюба. – Харків: ХІФТ, 2010. – 116 с.
9. Нові слова та значення: словник / [укл. Л. В. Туровська, Л. М. Василькова]. – К., 2009. – 271 с.
10. Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ ст. (на матеріалі мови засобів масової інформації) / О. А. Стишов. – К.: Пугач, 2005. – 388 с.

Стаття надійшла до редакції 11.11.2014 р.

УДК 811.161.2'373.2

Зоряна Купчинська

(Львівський національний університет ім. І. Франка)

ІСТОРІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВА ЗАГАЛЬНОСЛОВ'ЯНСЬКОГО ОНОМАСТИЧНОГО АТЛАСУ

Загальнослов'янський ономастичний атлас – це масштабний проект, реалізація якого розпочалася ще у тридцяті роки ХХ ст. Упродовж тривалого часу роботи над цим атласом було чимало різноманітних проблем, вони залишаються і сьогодні. Перспектива такої об'ємної праці полягає в тому, щоб ономастичні осередки кожної зі слов'янських країн підготували вичерпну онімну базу і візуалізували її у національних атласах.

Ключові слова: загальнослов'янський ономастичний атлас, стратиграфія, ареал.

Зоряна Купчинская. ИСТОРИЯ И ПЕРСПЕКТИВА ОБЩЕСЛАВЯНСКОГО ОНОМАСТИЧЕСКОГО АТЛАСА

Общеславянский ономастический атлас – это масштабный проект, реализация которого началась еще в тридцатые годы ХХ ст. В продолжении длительного времени работы над этим атласом возникало много разнообразных проблем, они существуют и сегодня. Перспектива такого объемного труда состоит в том, чтобы ономастические центры каждой из славянских стран подготовили исчерпывающую онимную базу и визуализировали ее в национальных атласах.

Ключевые слова: общеславянский ономастический атлас, стратиграфия, ареал.

Zorjana Kupchynska. HISTORY AND PROSPECTS OF THE ALL-SLAVONIC ONOMASTIC ATLAS

All-Slavonic onomastic atlas is a wide-scale project implementation of which has been started still in 1930-s. A number of different problems have been arising during a long period of work on this

atlas. Such a bulky work prospects for onomastic centres of each Slavonic country is to compile a complete onym database and to visualize it in the national atlases.

Key words: All-Slavonic onomastic atlas, stratigraphy, area.

У слов'янській ономастиці однією з важливих і актуальних до сьогодні залишається проблема створення Загальнослов'янського ономастичного атласу (далі – ЗОА). Славістика має значні напрацювання щодо такого масштабного проекту, адже фактична робота ведеться з тридцятих років ХХ ст. Однак проблеми в реалізації ЗОА існували завжди і є нині.

Ідея створення ЗОА оформилася на IV Міжнародному з'їзді славістів у 1958 році в Москві. У 1959 році в Кракові відбулася Міжнародна ономастична конференція, організована Комітетом славістів Польської академії наук. Крім польських мовознавців, у роботі конференції взяли участь В. Георгієв, І. Дуриданов, Й. Заїмов (Болгарія), В. Шмілауер, Я. Свобода (Чехословаччина), Ф. Безлай, Б. Фінка (Югославія), Р. Фішер, Е. Ейхлер (Німеччина), К. Цілуйко (СРСР) [40, с. 7]. На цій же конференції була створена постійна комісія ЗОА, яку очолював проф. В. Шмілауер аж до 1973 року. На засіданні Міжнародного комітету славістів 11–16 листопада 1960 році в Софії, головним завданням якого був розгляд і затвердження проекту проблематики і тематики V Міжнародного з'їзду славістів, був визначений історичний напрям роботи в галузі ономастики: «Слов'янська ономастика як джерело історії слов'янських мов і народів». Це передбачало розв'язання чотирьох проблем: 1. Принципи укладання загальнослов'янського топонімічного атласу. 2. Загальнослов'янська топонімія та її хронологічний розподіл з урахуванням суспільного життя слов'ян. 3. Слов'янізація неслов'янської топонімії і запозичення неслов'янської топонімії в неслов'янських країнах. 4. Проблеми слов'янської наукової і народної ономастики [40, с. 10]. На II Міжнародній ономастичній конференції в Берліні та на V Міжнародному з'їзді славістів (1963, Софія) було оприлюднено завдання, структуру і методику підготовки ЗОА. Так, Л. Гумецька зазначила, що основним завданням ЗОА «є виявлення структурних типів слов'янських топонімів і їх географії. Такий атлас наочно показав би спорідненість певних топонімічних типів у різних слов'янських мовах, шляхи поширення окремих типів, взаємовпливи слов'янських мов у галузі топонімії, а також продуктивність одних і занепад інших типів» [30, с. 347]. Тоді ж проф. І. Дуриданов представив свої міркування щодо перспектив такої фундаментальної праці, як ЗОА: 1) такий атлас зможе представити матеріали, які допоможуть у розв'язанні проблеми прабатьківщини слов'ян (особливу увагу звернув дослідник на типологію гідронімії та на архаїчні назви поселень); 2) учений уважав, що в атласі повинен бути відображений індоєвропейський лексичний фонд, який репрезентований в слов'янській онімії, що дасть можливість підтвердити географію слов'ян та їх міграцій; 3) атлас зможе проілюструвати не тільки загальнослов'янську онімну спорідненість, але й відмінність, що уможливить дослідження порівняльного характеру; 4) в атласі мали б бути відтворені ареали найархаїчніших назв не тільки за першозасвідченням, але й за їх реконструкцією, також мають бути відображені архаїчні онімні суфікси (такі карти особливо важливі для німецько-слов'янського, румунсько-слов'янського пограниччя; 5) географічна народна термінологія, за переконаннями вченого, мала би також бути представлена в атласі, адже саме вона в багатьох випадках є твірною базою для архаїчних топонімів на всій території Славії [30, с. 348–349]. Незважаючи на те, що серед ономастів не було одностайності щодо наповненості ЗОА, прийнято рішення, що цей довготерміновий проект охоплюватиме стратиграфію слов'янського назвотворення: як антропонімію, так і топонімію, в тому числі ойконімію, анойконімію та гідронімію.

Сформувався три осередки, у яких розгорталася робота над атласом: в Празі (В. Шмілауер) працювали над картами мікротопонімів, у Вроцлаві (С. Роспонд) – над макротипами ойконімів, а у Братиславі – над картографуванням і стратиграфією антропонімів [47, с. 98]. Комісія розробила пробний інвентар ономастичних явищ, які мали б стати основою цієї праці. Так почалася робота над ЗОА.

Однак зазначимо, що натхненником такого атласу був С. Роспонд, який ще з 1929 року почав працювати над стратиграфією окремих типів ойконімів на загальнослов'янському рівні.

Як результат – з'явилися його публікації, зокрема праця, присвячена макротипу на -ичі [49]. А на II Міжнародному конгресі славистів у Варшаві (1934) С. Роспонд висловив свої міркування стосовно того, що картографування основних типів географічних назв, насамперед патронімічних і посесивних, у межах цілої Славії, враховуючи діахронію і статистику, було б неоціненним внеском у розвиток не лише ономастики [50, с. 5].

Робота над укладанням ЗОА мала свою специфіку, яка полягала передовсім в тому, що виникали організаційні труднощі. Інша вагома перешкода на шляху активної реалізації проекту – відсутність чи брак ономастичних словників або просто зібраних матеріалів у загальнослов'янському масштабі, зрештою, не було і достатньої кількості монографій, які б репрезентували національні онімікони. Однак були й окремі досягнення: найбільш продуктивними виявилися ономасти Польщі. У 50–70 роках ХХ ст. слов'янська ономастика збагатилася значною кількістю напрацювань польських мовознавців (М. Карась, В. Ташицький, М. Камінська, А. Вілконь, Б. Сіціньський, К. Римут, В. Любась, Г. Борек, М. Лесів, Г. Гурнович, А. Заремба, Е. Жетельська-Фелешко та ін.). Однак знаковою працею в цей період стала монографія С. Роспонда [50] про стратиграфію слов'янських географічних назв, якій передував «Словник сілезьких назв» [51]. У Вступі до «Стратиграфії...» автор з упевненістю та оптимізмом стверджує, що в чотирьох томах можна зреалізувати стратиграфічне опрацювання макротипів слов'янської ойконімії і на двохстах картах візуалізувати географію найбільших загальнослов'янських типів назв. Дослідник визначає методи укладання атласу і картографування, подає список джерел, з яких почерпнув загальнослов'янський матеріал. Фактично цією монографією С. Роспонд репрезентує взірець подачі матеріалу до ЗОА, представляє різні типи карт: знакових (подають явище за допомогою відповідних значків); ізометричних (подають географічний розподіл частоти якогось явища); синтетичних (містять цілісну, інтегральну характеристику явищ на основі об'єднання окремих чи низки показників).

У цей період і в інших слов'янських країнах простежуємо ономастичні здобутки, які потенційно могли б сприяти роботі над ЗОА. Так, у 1969 році В. Шмілауер [53] видає атлас, який складається з 200 карт і пояснювальної записки. Характер карт різний: окремі з них ілюструють загальні відомості про територію Чехії, поселення чехів, основні дороги Х–ХІІ ст. Деякі карти відображають ізоглоси, що поєднують однакові назви, проте більшість карт репрезентує розташування окремих назв і їх типів, фонетичні, словотвірні, лексичні варіанти топонімів. Чимало карт засвідчують різні твірні основи географічних назв (напр., антропоніми, географічні терміни тощо). Особливе зацікавлення викликають карти №195 – 200, присвячені словотвірним типам (-anu, -ice, -jvice, pluralia tantum). З'являються розвідки й інших учених (А. Профоуса, Р. Шрамека, Й. Бенеша). Відповідні напрацювання у цей період демонструють ономасти Болгарії, Словаччини, Словенії, Німеччини (Й. Заимов, Н. Ковачев, М. Майтан, Я. Спал, Е. Ейхлер). На важливість картографування онімного матеріалу вказують у 60–70 роках багато українських ономастів (Є. Черняхівська, Ю. Редько, І. Железняк, А. Корепанова, О. Стрижак, Й. Дзензелівський, В. Петров, З. Франко, О. Купчинський, Д. Бучко, П. Тимошенко, І. Сухомлин). Російська ономастика цього періоду також мала відповідні здобутки. Особливості картографування онімного матеріалу висвітлював Є. Поспелов [23; 24; 25; 26]. В. Никонов у багатьох своїх статтях розглядає проблеми ареалів власних назв [20; 21; 22]. Про розуміння важливості картографування свідчить анований перелік топонімічних карт [33].

Картографування онімних даних тісно пов'язане з візуалізацією ареалів інших мовних явищ, тому для ономастичного атласу необхідні теоретичні засади та методика загальної ареології, про що йшлося в окремих працях цього періоду [4; 29; 31; 32]. У Білорусі в публікаціях В. Жучкевича також актуалізується тема ареалів і стратиграфії [11], автор подає картосхеми, ареали і регіони, розкриває поняття топонімічного фону і спектра, топонімічних пластів і стратиграфії, серед методів топонімічних досліджень виділяє картографічний.

Після певного спаду у безпосередній роботі над ЗОА у середині 80-их років відчувається значне поживлення. У 1983–1986 роках Г. Борек (Ополе), Е. Ейхлер (Ліпськ), М. Майтан (Братислава), Р. Шрамак (Брно) працювали над так званим квестіонаром, який у 1987 році у

Брно побачив світ у ксерографічній формі, а в 1988 році в Лїпську вийшов друком [52]. Ця праця репрезентує новий якісний етап на шляху до укладання ЗОА: у ній зареєстровано 529 формантів і відповідних варіантів географічних назв, у тому числі 263 суфіксальні форманти, автори представили концептуальний підхід щодо структури ойконімів.

На цей час сформувалися дослідницькі ономастичні центри: для лужицької мови в Лїпську, для чеської – в Празі, словацької – в Братиславі, польської – в Ополі, для Полабщини – в Берліні, для Моравії – в Брно. У 1989 році бажання співпрацювати висловили: Україна, Росія, Білорусь, Румунія та Австрія [47, с. 99].

З 1986 року Р. Шрадек активно проводить роботу в комісії ЗОА: регулярно відбуваються робочі наради, на яких обговорювалися серйозні проблеми, визначався об'єм роботи на рік для всіх осередків тощо. Всі карти повинні були виконуватися за єдиним взірцем, вони супроводжувалися синтетичним коментарем, що стосується кожного структурного типу (продуктивність, хронологія, ареал, коментарі стосовно семантики твірних основ, бібліографія).

Спочатку робота над ЗОА проводилася доволі інтенсивно, це стосується західнослов'янських осередків, України і Болгарії, однак з'ясувалося, що жоден із них не оперує вичерпною базою ойконімів, бракує належно зібраного і опрацьованого матеріалу, немає навіть проміжних робіт, на які можна було б орієнтуватися. Однак були і відповідні напрацювання. Так, до Конгресу славїстів (1993) у Братиславі підготували першу синтетичну частину [44], яка охоплювала кільканадцять невеликих монографій, що представляли такі типи ойконімів: відприкметникові жіночого роду (**Dlouhá, Sucha**), відприкметникові чоловічого роду (**Tisý, Kamion**), відчислівникові (**Druhý**), назви з простими суфіксами та їхніми варіантами: -**jan-/-ěň-** (**Dolany**), -**isk-o** (**Grochowisko**), -**išč-e** (**Grochowiszczce**). Підставою цієї синтетичної частини був багатий матеріал із західнослов'янських земель, підтверджений в основному українськими і болгарськими прикладами, а в окремих випадках ілюстраціями з територій Австрії та Румунії. [47, с. 100-101].

Суспільно-політичні та економічні процеси 80–90-их років позначилися і на роботі над ЗОА. Фактично зупинилася робота над Атласом у Словаччині і Чехії, перестав функціонувати осередок у Берліні, відмовилися від співпраці Росія, Румунія, Австрія, навіть Україна і Болгарія. Фактично робота проводилася лише в двох осередках: в Польщі (Ополі) і Німеччині (Лїпськ). Так, у Саксонській Академії наук в Лїпську за редакцією Е. Ейхлера і під науковим керівництвом І. Біли за десять років було підготовлено п'ять томів Атласу.[45]. Вони репрезентують старолужицькі ойконіми, утворені від слов'янських повних композитних і скорочених імен, у тому числі ускладнених суфіксами. Проаналізовано ойконіми на ***-j-**, ***-inь**, ***-ovь/-evь**; ***-(ov)itji**, укладено карти ойконімів із цими формантами, підібрана широка бібліографія.

У польському осередку в Ополі, який представляють лише дві особи (Ева Якусь-Боркова і Кристина Новік), опрацьовано близько 100 тисяч географічних назв Польщі щодо стратиграфії. Упродовж 1995 – 2000 років у рамках гранту Комітету наукових досліджень «Słowiański atlas onomastyczny. Budowa polskich nazw miejscowych. Struktury sufiksálne» проаналізовано більшість типів ойконімів, а матеріали зреалізовано в друкованих монографіях, статтях тощо [47, с. 102]. Так, побачила світ монографія польських ономастів [46], яка є вагомим внеском у реалізацію ЗОА.

Нині перспективи Загальнослов'янського ономастичного атласу доволі невизначені. Основна причина – відсутність єдиного центру, який би взяв на себе координацію роботи. Важливою передумовою успішної роботи над Атласом є значне фінансування такого проекту. На голому ентузіазмі, як засвідчує практика, робота далеко не просунеться. Фахівців, які могли б займатися укладанням ЗОА, є достатньо не тільки в Україні, а й в інших слов'янських країнах. Останнім часом на загальнослов'янських ономастичних конференціях усе частіше наголошують, що спочатку варто сформувати базу даних усіх власних назв в окремих національних обшарах, укласти національні словники і атласи різних типів онімів. І аж після цього можна серйозно говорити про загальнослов'янський рівень атласу. В українських ономастів, зокрема топонімїстів, є значні напрацювання як щодо регіональної, так і стосовно

формантної ойконімії. Так, побачили світ праці, в яких репрезентовано ойконімікон Буковини [13], Львівщини [41], Дніпро-Бузького межиріччя [18], Закарпаття [7], північного Причорномор'я [14], Покуття [2], Прикарпаття і Карпат [6; 36; 37; 38], Рівненщини [27], південно-західного Поділля [34; 35], Волині [42], Опілля [15], північної Хмельниччини [8], Черкащини [9], Сумщини [12], руських земель Речі Посполитої XVI–XVIII ст. [48], східного Поділля [10], північної Тернопільщини [5], Івано-Франківщини [43] Криму [3]. Однак першочерговим завданням, яке висував перед дослідниками координаційний центр ЗОА, було вивчення ойконімічних типів України. Тому, починаючи з сімдесятих років, з'явилися дисертаційні та монографічні праці, в яких висвітлюється стратиграфічний аспект українського ойконімікону за відповідними типами [1; 17; 16; 28; 39; 19].

Отже, багато вже зроблено, проте значно більше потрібно зробити. І якщо національні осередки, незважаючи на труднощі, будуть цілеспрямовано працювати на кінцевий результат, то і перспектива буде в Загальнослов'янського ономастичного атласу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бучко Д. Г. Украинские топонимы на -івці, -инці: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Д. Г. Бучко. – Львів, 1972. – 18 с.
2. Бучко Д. Г. Походження назв населених пунктів Покуття / Д. Г. Бучко. – Львів : Світ, 1990. – 144 с.
3. Бушаков В. А. Исторична топонімія Криму: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня д-ра філол. наук: 10.02.13 / В. А. Бушаков; НАН України, Ін-т сходознавства ім. А. Ю. Кримського. – К., 2005. – 37 с.
4. Взаимодействие лингвистических ареалов: Теория, методика и источники исследования / отв. ред. М. А. Бородин. – М.: Наука, 1980. – 272 с.
5. Волянчук І. О. Становлення і розвиток ойконімії Північної Тернопільщини XII–XX ст.: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» // І. О. Волянчук. – Тернопіль, 2009. – 18 с.
6. Габорак М. М. Семантико-словотвірні типи ойконімів Прикарпаття (XII–XX ст.): автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / М. М. Габорак. – Івано-Франківськ, 1999. – 20 с.
7. Галас К. И. Топонимика Закарпатской области (названия населенных пунктов): автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. філол. наук: спец. 10.02.02 «Русский язык» / К. И. Галас. – Ужгород, 1960. – 16 с.
8. Герета Н. М. Ойконімія Північної Хмельниччини : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н. М. Герета. – К., 2004. – 20 с.
9. Гонца І. С. Ойконімія Черкащини: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / І. С. Гонца. – К., 2006. – 18 с.
10. Дика Л. Л. Ойконімія Східного Поділля (XIV–XX ст.): автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Л. Л. Дика. – Івано-Франківськ, 2009. – 20 с.
11. Жучкевич В. А. Топонимика. Краткий географический очерк / В. А. Жучкевич. – Минск, 1965. – 322 с.
12. Іваненко О. В. Походження назв населених пунктів Сумської області: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / О. В. Іваненко. – К., 2006. – 20 с.
13. Карпенко Ю. О. Топонімія Буковини / Ю. О. Карпенко. – К.: Наук. думка, 1973. – 238 с.
14. Касім Г. Ю. Топонімічні композити північного Причорномор'я: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.02 «Мови народів СРСР» / Г. Ю. Касім. – Ужгородський державний ун-т. – Ужгород, 1978. – 26 с.
15. Котович В. Ойконімія Опілля / В. Котович. – Івано-Франківськ, 2007. – 155 с.
16. Купчинська З. О. Лексико-семантична і словотвірна структура географічних назв на -ин, -ів (територія України X–XXст): автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / З. О. Купчинська. – Львів, 1993. – 18 с.
17. Купчинський О. А. Найдавніші слов'янські топоніми України як джерело історико-географічних досліджень (географічні назви на -ичі) / О. А. Купчинський. – К.: Наукова думка, 1981. – 252 с.
18. Лобода В. Топонімія Дніпро-Бузького межиріччя / В. Лобода. – К.: Вища школа, 1976. – 232 с.
19. Михайличенко Н. Є. Структурно-семантичні типи українських ойконімів із формантами –ець, –иця: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н. Є. Михайличенко. – Львів, 2011. – 20 с.

20. Никонов В. А. География слов (на топонимическом материале Украины) / В. А. Никонов // Тези доп. IV Республ. ономастичної конф. – К., 1969. – С. 5–9.
21. Никонов В. А. Заметки и материалы к гидронимическому атласу Украины / В. А. Никонов // *Slavica Pragensia. VIII. Philologica* 1–3. – Praha: Universita Karlova, 1966. – S. 265–274.
22. Никонов В. А. Ономастика на V международном съезде славистов и славянский топонимический атлас // В. А. Никонов // ВЯ. – 1964. – № 2. – С. 141–146.
23. Поспелов Е. М. Картографирование как метод исследования субстратной топонимики / Е. М. Поспелов // ВЯ. – 1967. – № 1. – С. 80–91.
24. Поспелов Е. М. Региональные топонимические атласы / Е. М. Поспелов // *Питання гідроніміки*. – К.: Наукова думка, 1971. – С. 17–23
25. Поспелов Е. М. Топонимика и картография / Е. М. Поспелов // *Географические названия. Вопросы географии*. – №58. – М., 1962. – С.7–16.
26. Поспелов Е. М. Топонимические атласы и перспективы их составления // Всесоюзная конференция по топонимике СССР. Тезисы докладов и сообщений. – Л.: Географическое общество СССР, 1965. – С. 46–51.
27. Пура Я. О. Походження назв населених пунктів Ровенщини / Я. О. Пура. – Львів: Світ, 1990. – 144 с.
28. Радьо Л. Н. Ойконіми України на *-jь (*-ja, *-je) у Х–ХХ ст.: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Л. Н. Радьо. – Івано-Франківськ, 2004. – 20 с.
29. Реформатский А. А. Семантика географической карты / А. А. Реформатский // *Лингвистическая терминология и прикладная топономастика*. – М., 1964. – С. 45–58.
30. Славянська філологія. Отговори на вѣпросити за научната анкета по езикознание: материали за V Международен конгрес на славистите. – София, Издателство НАБАН, 1963. – Т. 1. – С. 347–350.
31. Толстой Н. И. Некоторые вопросы соотношения лингво- и этногеографических исследований / Н. И. Толстой // *Проблемы картографирования в языкознании и этнографии*. – Л.: Наука, 1974. – С. 16–33.
32. Толстой Н. И. О соотношении центрального и маргинальных ареалов в современной Славии / Н. И. Толстой // *Ареальные исследования в языкознании и этнографии*. – М.: Наука, 1977. – С. 37–56.
33. Топонимические карты. Аннотированный указатель / общ. ред. А. В. Козловой. – М., 1974. – 132 с.
34. Торчинський М. М. Ойконімія Південно-Західного Поділля: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / М. М. Торчинський. – УДПУ ім. М. П. Драгоманова. – К., 1993. – 20 с.
35. Торчинська Н. М. Словник власних географічних назв Хмельницької області / Н. М. Торчинська, М. М. Торчинський. – Хмельницький: Авіст, 2008. – 549 с.
36. Худаш М. Л. Походження українських карпатських і прикарпатських назв населених пунктів (відантропонімічних утворень) / М. Л. Худаш, М. О. Демчук. – К.: Наукова думка, 1991. – 266 с.
37. Худаш М. Л. Українські карпатські і прикарпатські назви населених пунктів (утворення від відапелятивних антропонімів) / М. Л. Худаш. – Львів: Інститут народознавства, 2004. – 536 с.
38. Худаш М. Л. Українські карпатські і прикарпатські назви населених пунктів (утворення від слов'янських автохтонних відкомполітичних скорочених особових власних імен) / М. Л. Худаш. – К.: Наукова думка, 1995. – 362 с.
39. Царалунга І. Б. Українські топоніми на -ани(-яни): автореф. дис. на здоб. ступ. канд. філол. наук: спец. 10.02.01 / І. Б. Царалунга. – Львів, 2006. – 20 с.
40. Цілуйко К. К. Українська топоніміка напередодні V Міжнародному з'їзді славистів / К. К. Цілуйко // *Питання топоніміки та ономастики*. – К.: Вид-во АН УРСР, 1962. – С. 5–16.
41. Черняхівська Є. М. Топонімія Львівщини: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Є. М. Черняхівська. – Львів, 1966. – 20 с.
42. Шульгач В. П. Ойконімія Волині: етимологічний словник-довідник / В. П. Шульгач. – К.: Київ, 2001. – 189 с.
43. Яцій В. О. Ойконімія Івано-Франківської області: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / В. О. Яцій. – К., 2009. – 18 с.
44. Bily I., Jakus-Borkowa E., Eichler E., Nowik K., Šrámek R. Strukturtypy slovanské oikonymie. Der Strukturtypen slawischen Ortsnamen (anhand der westslawischen Sprachen). Probeheft, hrsg. von H.-D. Pohl i Šrámek R., «Österreichische Namenforschung». – Klagenfurt, 1993. – Jahrgang 21/1.
45. Eichler E., Bily I., Breitfeld B., Züfle M. Atlas Altsorbischer Ortsnamentypen. Studien zu toponymischen Arealen des altsorbischen Gebietes im westslawischen Sprachraum. Heft 1. // Verlag der Sächsischen Akademie der Wissenschaften: Stuttgart, 2000. – 100 s. Heft 2. // Verlag der Sächsischen Akademie der

- Wissenschaften : Stuttgart, 2003. – 182 s. + 21 map. Heft 3\4. // Verlag der Sächsischen Akademie der Wissenschaften: Stuttgart, 2003. – 197 s. + 8 map. Heft 5. // Verlag der Sächsischen Akademie der Wissenschaften: Stuttgart, 2004. – 216 + 1 mapa.
46. Jakus-Borkowa E., Nowik K. Nazwy miejscowości w Polsce Układ a tergo/ Jakus-Borkowa E., Nowik K. – Opole, 2010. – 532 s.
47. Jakus-Borkowa E., Nowik K. Słowiański atlas onomastyczny – dawniej i dziś// Onomastica Slavogermanica, XXVII. – Wrocław, Wyd-wo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2008. – S. 97–104.
48. Pluskota T. Nazwy miejscowe ziem ruskich Rzeczypospolitej XVI – XVIII w. Toponimia Ukrainy i pogranicza polsko-ukraińskiego / T. Pluskota. – Bydgoszcz, 1998. – 381 s.
49. Rospond S. Południowosłowiańskie nazwy miejscowe z sufiksem -itj-/ Stanislaw Rospond. – Kraków, 1937. – 254 s.
50. Rospond S. Stratygrafia słowiańskich nazw miejscowych. Próbny atlas toponimastyczny / Stanislaw Rospond. – Wrocław etc., 1974. – 240 s.
51. Rospond S., Słownik nazwisk śląskich – Cz.1 : A–F. – Warszawa etc., 1967. – 266 s. Cz. 2: G–K. – Warszawa etc., 1973. – 240 .
52. Strukturtypen der slawischen Ortsnamen. Strukturní typy slovanské oikonymie. Im Auftrage der Subkommission für den Slawischen Onomastischen Atlas, hrsg. von E. Eichler und R. Šrámek, «Namenkundliche Informationen. Sonderheft». – Leipzig, 1988. – 368 s.
53. Šmilauer V. Atlas místních jmen v Čechách. – Praha, 1969. – 674 s.

Стаття надійшла до редакції 11.12.2014 р.

УДК 82.09

Зоряна Лановик

(Тернопільський національний педагогічний
університет ім. В. Гнтюка)

ГРАМАТИЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ МОВНОЇ ПАРАДИГМИ БІБЛІЇ: ГЕРМЕНЕВТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті на основі розробленого Ф. Д. Шляєрмахером граматичного методу текстової інтерпретації аналізуються мовні явища Біблії, які породжують труднощі у процесі її перекладу іноземними мовами чи вимагають додаткового тлумачення для розуміння центральних філософсько-теологічних концептів та доктрин. Аналіз здійснюється у рідчизні герменевтичної методології, де розуміння мовної парадигми стає базовим для інтерпретації складних текстових феноменів творення художніх образів та цілісного осягнення текстової структури.

Ключові слова: Біблія, герменевтика, інтерпретація, граматичний метод, образ.

Зоряна Лановик. ГРАММАТИЧЕСКАЯ ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ЯЗЫКОВОЙ ПАРАДИГМЫ БИБЛИИ: ГЕРМЕНЕВТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

В статье на основании разработанного Ф. Д. Шлеермахером грамматического метода текстовой интерпретации анализируются языковые явления Библии, которые создают усложнения в процессе ее перевода на иностранные языки, или которые требуют дополнительного объяснения для понимания центральных философско-теологических концептов и доктрин. Анализ осуществляется в русле герменевтической методологии, где понимание языковой парадигмы является базисным для интерпретации сложных текстовых феноменов создания художественных образов и целостного осмысления текстовой структуры.

Ключевые слова: Библия, герменевтика, интерпретация, грамматический метод, образ.